

Jacek Gniadek SVD¹
jgniadeksvd@gmail.com
Stowarzyszenie Sinicum
Warszawa

O. Antoni Koszorz SVD **- misjonarz nigdy nie przechodzi na emeryturę** Fr. Antoni Koszorz SVD – a Missionary Never Retires

Cytacja: Gniadek J., 2021, *O. Antoni Koszorz SVD – misjonarz nigdy nie przechodzi na emeryturę*, Nurt SVD, t. 150, nr 2, s. 94-112

Streszczenie

Artykuł przedstawia postać o. Antoniego Koszorza SVD, polskiego werbisty, który pracował ponad 50 lat w Warszawie, a obecnie przebywa na zasłużonym odpoczynku w Domu Misyjnym w Górnej Grupie. Autor artykułu koncentruje się głównie na historii powstania werbistowskiego Centrum Migranta Fu Shenfu i Stowarzyszenia Sinicum im. Michała Boyma SJ. O. Koszorz tworzył te dzieła, będąc już w wieku emerytalnym - są one zwieńczeniem jego misyjnej pracy. Wrodzone zdolności organizacyjne pomogły o. Koszorzowi w tworzeniu nowych misyjnych projektów i w ich zarządzaniu. Po święceniach w 1957 r. o. Koszorz pracował krótko w Pieniężnie jako wykładowca i angażował się w animację misyjną. W 1965 r. zostaje sekretarzem Papieskiej Unii Misyjnej Duchowieństwa w Polsce i przenosi się do Warszawy. W 1982 r. w czasie stanu wojennego tworzy wydawnictwo Verbinum i zakłada czasopismo "Misjonarz". W tym czasie nawiązuje bliskie relacje z o. Romanem Malkiem SVD, polskim werbistą i sinologiem (Instytut Monumenta Serica i China Zentrum w Sankt

¹ Urodził się 31 X 1963 w Tarnowie. W 1995 przyjął święcenia kapłańskie w Pieniężnie. W latach 1998–2004 pracował na misjach w Botswanie. W 2004 uzyskał licencjat z antropologii kulturowej na Uniwersytecie Południowej Afryki (UNISA) w Pretorii. W latach 2004–2005 pracował dla Jezuickiej Służby Uchodźcom (JRS – Jesuit Refugee Service). W 2009 uzyskał doktorat z teologii moralnej na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Od 2016 jest dyrektorem Werbistowskiego Centrum Migranta Fu Shenfu w Warszawie, prezesem Stowarzyszenia „Sinicum” im. M. Boyma SJ oraz współpracuje z Fundacją ASBIRO, która wspomaga prywatną edukację w Afryce.

Augustin w Niemczech). Ta znajomość leży u podstaw powstania Sinicum. Podczas pracy w wydawnictwie pod koniec lat 90. XX w. o. Koszorz dostrzegł obecność imigrantów w Warszawie i tworzy dla nich w 2005 r. centrum na poddaszu werbistowskiego domu misyjnego na warszawskiej Pradze. Praca misyjna o. Koszorza nie tylko była pod każdym względem pionierska, ale pokazała, że w każdych warunkach mogą powstawać wielkie misyjne dzieła.

Słowa kluczowe: Antoni Koszorz, migranci, misje, werbiści, Chińczycy, Chiny, Centrum Migranta Fu Shenfu, Sinicum.

Abstract

The article presents the figure of Father Antoni Koszorz SVD, a Polish Divine Word Missionary, who worked for over 50 years in Warsaw, and is currently on a well-deserved rest at the Mission House in Górna Grupa. The author of the article focuses mainly on the history of the creation of the SVD Migrant Centre Fu Shenfu and the Sinicum Association under the name of Michał Boym, SJ. Father Koszorz created these works already at the retirement age and they are the culmination of his missionary work. Inborn entrepreneurial skills helped Fr. Koszorz in creating and managing new missionary projects. After ordination in 1957, Father Koszorz worked briefly in Pieniężno as a lecturer and was involved in missionary animation. In 1965, he became the secretary of the Pontifical Missionary Union of the Clergy in Poland and moved to Warsaw. In 1982, during the martial law, he established the Verbinum publishing house and founded the "Misjonarz" magazine. During this time, he established close relations with Fr. Roman Malek SVD, a Polish Divine Word Missionary and sinologist (Monumenta Serica Institute and China Zentrum in Sankt Augustin, Germany). This acquaintance underlies the creation of the Sinicum. While working in the publishing house in the late 1990s, Fr. Koszorz noticed the presence of immigrants in Warsaw and in 2005 created for them a centre in the attic of the SVD mission house in Warsaw's Praga district. The missionary work of Father Koszorz was not only pioneering in every respect, but his uncompromising attitude showed that great missionary works can be created under all conditions.

Keywords: Antoni Koszorz, migrants, mission, Divine Word Missionaries, Chinese, China, Migrant Centre Fu Shenfu, Sinicum.

Wstęp

W piątek 26 marca 2021 r. o. Antoni Koszorz SVD² wyjechał z Warszawy do Domu Misyjnego św. Józefa w Górnej Grupie na zasłużony odpoczynek. Dzień wcześniej przeprowadziłem z nim rozmowę dla

² O. Antoni Koszorz SVD urodził się 18 stycznia 1933 roku w Czernicy (pow. Rybnik). Do Zgromadzenia Słowa Bożego wstąpił w Nysie 1 września 1948 roku, a pierwsze śluby złożył rok później 8 września w Pieniężnie.

czerwcowego numeru „Misjonarza”, który powstał z jego inicjatywy w stanie wojennym. O. Koszorz w stolicy spędził 54 lata i nigdy nie wyjechał na misje. Jego powołaniem stała się praca na rzecz misji w ojczystym kraju. Był inicjatorem wielu projektów misyjnych, które dzisiaj są kontynuowane przez polskich werbistów i w katolickim Kościele w Polsce. Celem tego artykułu jest przedstawienie dwóch ostatnich projektów, w których brałem udział i nigdy wcześniej nie myślałem, że wrócę kiedyś z misji, by je kontynuować. Werbistowskie Centrum Migranta Fu Shenfu (Hounaké, 2018, s. 154)³ i Stowarzyszenie Sinicum im. Michała Boyma SJ powstały, kiedy o. Koszorz miał już ponad 70 lat i są one zwieńczeniem jego całego życia, jako misjonarza i werbisty.

Powołanie misyjne i do przedsiębiorczości

Działalność misyjna o. Koszorza jest naturalną konsekwencją jego długoletniej pracy na rzecz animacji misyjnej dla Zgromadzenia Misjonarzy Werbistów i Kościoła w Polsce. Ojciec Koszorz złożył wieczystą profesję 9 lutego 1957 roku i przyjął święcenie kapłańskie w tym samym roku 7 lipca w kościele seminaryjnym Domu Misyjnego Świętego Wojciecha w Pieniężnie. Jego pierwszym przeznaczeniem była Polska Prowincja, w której przebywa do dzisiaj. Nie wyjechał nigdy na misje, by głosić Ewangelię tam, gdzie Chrystus jest jeszcze nieznan, ale zgodnie z werbistowskim powołaniem wszystkie swoje prace w Polsce ukierunkował na ten pierwszorzędny cel (*Konstytucje*, 102.2, 1985)⁴.

Z dzisiejszej perspektywy wysłanie o. Koszorza na dalsze studia na Katolicki Uniwersytet Lubelski okazało się opatrnościowe. W latach 1959-1962 studiował na wydziale filozofii chrześcijańskiej, sekcji filozofii praktycznej i nauk społecznych, gdzie u prof. Czesława Strzeszewskiego napisał pracę magisterską pt. *Spoleczne i moralne zagadnienia przedsiębiorstwa w świetle nauki Piusa XII* (1962). W czasach PRL, z socjalistyczną gospodarką, zagadnienia przedsiębiorczości nie były poruszane. Wiedza o przedsiębiorczości zdobyta na katolickiej uczelni okazała się później bezcenna i wyróżniała o. Koszorza na tle innych werbistów. Studia w Lublinie pomogły mu w rozwinięciu jego

³ „Fu Shenfu” (福神父) znaczy „Ojciec Szczęście”.

⁴ „Gdziekolwiek pracujemy [...] staramy się utrzymywać i ożywić świadomość misyjnego obowiązku Kościoła powszechnego: budzimy powołania, przygotowujemy kandydatów do misyjnej posługi oraz duchowo i materialnie wspieramy misyjne dzieło Kościoła”.

pełnego wiary w siebie i swoje pomysły wrodzonego talentu do podejmowania niekonwencjonalnych działań, konsekwencji w realizacji postawionych sobie zadań oraz umiejętności ryzykowania i sprawnej organizacji podjętych przedsięwzięć⁵. Ojciec Alfons Labudda SVD, były prowincjał Polskiej Prowincji (1979-1986), wspominał: „Słyszałem, jak Sługa Boży ks. kard. Prymas Stefan Wyszyński na zebraniu planarnym powiedział do sekretarzy Komisji Episkopatu Polski: «Nie wiecie, jak zabrać się do roboty? Idźcie na przeszkolenie do o. Antoniego»”. Ksiądz Prymas już wtedy zauważył i docenił organizacyjne talenty młodego werbisty, pierwszego sekretarza Komisji KEP ds. Misji, które funkcjonowało jako Biuro Misyjne” (*Czuje się spełniony...*).

Zainteresowanie Chinami

Ojciec Koszorz w swoim *curriculum vitae* (Koszorz, APP-SVD) napisał, że dopiero jako kapelan sióstr Służebnic Ducha Świętego w Sulejówku k. Warszawy (1998-2007) zaczął interesować się konkretną pomocą Kościołowi w Chinach. Historia misji w Chinach była jednak od zawsze w jego szerokim polu zainteresowań. Jako dyrektor Wydawnictwa Księży Werbistów „Verbinum” o. Koszorz wygłosił na sesji eklezjologiczno-misyjnej wykład na temat metod pracy misyjnej w Chinach (Koszorz, 1988, s. 10-19). Była to dogłębna analiza błędów popełnianych przez pierwszych misjonarzy, których św. Arnold Janssen (1837-1909) wysłał do Chin oraz opis transformacji, jakiej w swoim życiu dokonał św. Józef Freinademetz (1852-1908), który ostatecznie przystosował swój sposób bycia do modelu chińskiego zgodnie z zasadą św. Pawła i stał się Chińczykiem dla Chińczyków.

⁵ O. Koszorz po studiach był wykładowcą w Pieniężnie (1962-1969). W latach 1963/64 został w Pieniężnie referentem misyjnym, gdzie redagował i wydawał na maszynopisie „Informacje misyjne”. Od 1964 r. podjął się dalszego organizowania muzeum misyjnego pod kościołem seminarijnym. W 1965 r. został sekretarzem Papieskiej Unii Misyjnej Duchowieństwa w Polsce i w oparciu o dekret *Ad gentes* przygotował program zajęć w celu podniesienia świadomości misyjnej w polskim Kościele. Z referatem na temat soborowego dekretu odwiedził prawie wszystkie seminaria i w czasie wakacji zaczął organizować dla kleryków letnie sympozja misyjne. W 1967 r. został sekretarzem nowo utworzonej Komisji Episkopatu Polski ds. Misji i organizował pod szyldem „Biura misyjnego” struktury Papieskich Dziel Misyjnych. W 1982 r. został dyrektorem wydawnictwa Verbinum i czasopisma „Misjonarz”. W latach 1998-2007 był kapelanem sióstr Służebnic Ducha Świętego w Sulejówku. Następne lata pracy o. Koszorza są przedmiotem niniejszego artykułu.

Sesja naukowa w Pieniężnie na temat sytuacji Kościoła w Chinach (od 23 do 25 września 1988 roku) była dla o. Koszorz także znakomitą okazją do spotkania o. Jerooma Heyndrickxa CICM (Leuven) i o. Ismaela Zuloga SJ (Manila) – dwóch czołowych uczonych zajmujących się sprawami Kościoła w Chinach. Sesja została zorganizowana przez ówczesnego dyrektora Referatu Misyjnego w Pieniężnie o. Eugeniusza Śliwkę SVD, ale powstała z inspiracji o. Romana Malka SVD, który w tym czasie był już po swoim doktoracie z sinologii na uniwersytecie w Bonn (1984). Ojciec Malek po święceniach kapłańskich w 1976 roku dostał przeznaczenie do pracy naukowej w werbistowskim Instytucie Monumenta Serica (Labudda, 2019). Będąc także duszpasterzem i praktykiem, od samego początku chciał realizować konkretne projekty na rzecz pomocy Kościołowi w Chinach. Ojciec Koszorz, jako sekretarz Komisji Misyjnej Episkopatu Polski, dużo podróżował (Mazur, 2015, s. 202). Dwa razy w roku odwiedzał dom misyjny werbistów w Sankt Augustin koło Bonn, gdzie spotykał młodego sinologa o. Romana Malka, z którym chętnie rozmawiał o sytuacji Kościoła w Chinach. Tego samego werbistę o. Koszorz kilka lat wcześniej (w nieformalnych rozmowach) polecał niemieckim współbraciom do pracy w Instytucie Monumenta Serica, jako zdolnego studenta teologii, interesującego się także misjologią i religiami Dalekiego Wschodu (Labudda, 2019)⁶.

Narodziny Sinicum

W roku 1987 o. Malek został pierwszym dyrektorem nowo powstałego China Zentrum w Niemczech, które było ośrodkiem współpracy wielu katolickich zgromadzeń zakonnych i jednostek kościelnych na rzecz Kościoła w Chinach. Ojciec Koszorz wspomina, że w tym czasie, a zwłaszcza po upadku muru berlińskiego i zrzuconiu przez Polskę jarzma komunizmu w 1989 roku, o. Malek chciał, by Kościół w Polsce, mając podobne doświadczenia w walce z komunizmem, zaangażował się w praktyczny sposób na rzecz pomocy Kościołowi w Chinach. Ojciec Koszorz spotykał się z o. Malkiem w Sankt Augustin.

⁶ O. Malek obronił na KUL-u w 1976 r., pod kier. o. prof. Henryka Zimonia SVD, pracę magisterską pt. *Nowa religia w Japonii: Tenri kio. Studium monograficzne ze szczególnym uwzględnieniem doktryny*. Jeszcze jako student we Pieniężnie opublikował 17 artykułów w czasopismach katolickich, redagował hasła do *Encyklopedii katolickiej* (KUL), publikował w „Przeglądzie Orientalistycznym” oraz werbistowskim „Anthropos”; brał udział w kilku sympozjach naukowych.

Po latach wspomina, że były to bardzo inspirujące rozmowy, które legły u podstaw powstania Stowarzyszenia Sincium.

Po kolejnym powrocie z Niemiec o. Koszorz postanowił działać i pomysłem na zorganizowanie chińskiego sympozjum w Polsce z udziałem o. Malka podzielił się z ówczesnym prowincjałem o. Ireneuszem Piskorkiem SVD (prowincjał w latach 2001-2007). Ojciec Koszorz był już przekonany, że musi powstać grupa robocza, której celem będzie nie tylko pomoc Kościołowi w Chinach. Powinna ona stać się otwartą platformą skupiającą wiele zgromadzeń zakonnych, żeńskich i męskich oraz księży diecezjalnych. Ojciec Piskorek był w tym czasie przewodniczącym Komisji Misyjnej przy Konferencji Wyższych Przełożonych Zakonów Męskich. Ojciec Koszorz wykorzystał ten moment do napisania listu do wszystkich zgromadzeń, by zaprosić je do stworzenia wspólnego dzieła na rzecz Kościoła w Chinach. W odpowiedzi na list powstała mała grupa robocza, w skład której prócz werbistów weszli przedstawiciele różnych zakonów męskich i żeńskich oraz duchowni diecezjalni.

Przełomowym wydarzeniem było odbyte w Warszawie 19 listopada 2001 roku sympozjum na Wydziale Teologicznym „Bobolanum”: „Aspekty historiografii i postrzegania chrześcijaństwa w Chinach”. Ojciec Malek zorganizował to sympozjum przy współpracy polskich jezuitów między innymi dlatego, by ożywić wśród polskich zgromadzeń pamięć o czasach, kiedy polscy misjonarze wyjeżdżali do pracy w Chinach. Pobyt o. Malka w Warszawie był okazją do zorganizowania pierwszego wspólnego spotkania grupy roboczej, z której później wyłoniło się Sincium. W przeddzień sympozjum, dnia 18 listopada 2001 roku, w domu misjonarzy werbistów w Warszawie (przy ul. Ostrobramskiej 90) odbyło się zebranie 16 osób, poświęcone współpracy z Kościołem w Chinach. Uczestnikami byli: o. Roman Malek z Sankt Augustin, o. Antoni Koszorz SVD, jezuita z Krakowa, księża pallotyni z Warszawy, misjonarze oblaci, misjonarze św. Rodziny, franciszkanie konwentualni z Krakowa, Franciszkanek Misjonarki Maryi, salezjanki, Służebnice Ducha Świętego – s. Aleksandra Huf SSpS, Siostry Szkolne de Notre Dame oraz przedstawiciele Papieskich Dzieł Misyjnych. Na spotkaniu powołano grupę roboczą i ustalono termin kolejnego spotkania na 19 lutego 2002 roku w Konstancinie, w domu Formacji Misyjnej księży pallotynów. Trzecie spotkanie odbyło się w Centrum Franciszkańskim w Warszawie (przy ul. Modzelewskiego 98) dnia 25 listopada 2002 roku w domu Sióstr Franciszkanek Misjonarek Maryi. Grupa robocza pomogła w zorganizowaniu w sierpniu 2002 roku warsztatów dla 80 osób – księży, sióstr i seminarzystów z Chin studiujących w Europie.

Dnia 25 listopada 2002 w domu Sióstr Franciszkanek Misjonek Maryi miało miejsce kolejne spotkanie grupy roboczej. Niemal rok później, 21 października 2003 roku w spotkaniu grupy roboczej wziął udział ks. bp Aloysius Jin Luxian (金鲁贤) z Szanghaju.

Początek Centrum Migranta

W tym samym czasie o. Koszorz myślał nie tylko o stworzeniu struktur nowej organizacji w polskim Kościele, ale także o konkretnym ośrodku, który byłby odpowiednikiem niemieckiego China Zentrum. Tutaj musimy cofnąć się w czasie do lat 90. ubiegłego wieku, kiedy o. Koszorz był dyrektorem wydawnictwa Verbinum. O. Jan Wichary SVD, ówczesny prowincjał Polskiej Prowincji (prowincjał w latach 1992-1998), skierował do pracy w wydawnictwie o. Edwarda Osieckiego SVD, który wrócił z pracy na misjach w Papui-Nowej Gwinei. Był to czas, kiedy do Polski zaczęli przybywać migranci z różnych stron świata. Szczególnie liczną grupę stanowili imigranci z Wietnamu, którzy szukali pomocy w uregulowaniu swojego pobytu, ponieważ przybyli do Polski nielegalnie. Pomocną rękę wyciągnął do nich o. Osiecki. Odwiedzał ich na Stadionie Dziesięciolecia – który w latach 1989-2008 funkcjonował jako największe targowisko w Europie – i przyjmował w swoim małym biurze w Verbinum. Ojciec Osiecki pracował ciągle w wydawnictwie, ale za pozwoleniem o. Koszorza coraz więcej czasu poświęcał na pracę z wietnamskimi migrantami. Został duszpasterzem wspólnoty katolików wietnamskich. Z inicjatywy o. Osieckiego w roku 2003 przyjechał z Wietnamu do Polski o. Joachim Vo Thank Khanh SVD z przeznaczeniem do pracy duszpasterskiej wśród imigrantów z Wietnamu (*Werbistowskie Centrum...*).

Rozwój duszpasterstwa migrantów w Polskiej Prowincji zbiegł się ze zwołaniem XV Kapituły Generalnej Zgromadzenia w 2000 roku w Nemi k. Rzymu. W swoich końcowych dokumentach kapituła przypomniała, że problematyka migrantów i uchodźców stanowi integralną część działalności misyjnej Zgromadzenia, oraz zachęcała poszczególne prowincje do podejmowania stosownych działań duszpasterskich na rzecz migrantów i uchodźców (*Nuntius...*, 2000, s. 97). Było to dla o. Koszorza impulsem do włączenia się w tworzenie ośrodka dla migrantów na bazie doświadczenia o. Osieckiego. Od ówczesnego prowincjała o. Piskorka, o. Koszorz otrzymał upoważnienie do prowadzenia działań celem utworzenia ośrodka dla migrantów (Hounaké, 2018, s. 155).

W 2005 roku na rozmowy w celu otwarcia polskiej sekcji Pomocy Kościołowi w Potrzebie w biurze Konferencji Episkopatu Polski przyjechała sekretarz generalna Antonina Willemsen. Korzystając z obecności w Polsce, z inicjatywy o. Koszorzka odwiedziła Stadion Dziesięciolecia i miała okazję zobaczyć ogromny tłum imigrantów z Azji w samym centrum Warszawy. Według danych statystycznych liczba cudzoziemców na terenie województwa mazowieckiego wyniosła wtedy ponad 50 tysięcy, co stanowiło 43 proc. wszystkich cudzoziemców w Polsce w 2003 roku (Hounaké, 2018, s. 155). Kilka tygodni później Polska Prowincja otrzymała od międzynarodowej organizacji katolickiej Pomoc Kościołowi w Potrzebie dofinansowanie na remont poddasza w budynku Verbinum (przy ul. Ostrobramskiej 98) na Pradze w Warszawie, który za zgodą Rady Prowincjalnej został przeznaczony na siedzibę Ośrodka Migranta Fu Shenfu. Mocnym argumentem za wyborem tego miejsca na siedzibę ośrodka dla migrantów była lokalizacja domu misyjnego w pobliżu Stadionu Dziesięciolecia. Powstawanie Ośrodka Migranta zbiegło się czasowo z remontem i rozbudową siedziby wydawnictwa, prowadzonymi przez ówczesnego dyrektora Verbinum, o. Jerzego Skrabanię SVD, co w znacznym stopniu przyspieszyło rozpoczęcie działalności ośrodka. Dzięki temu opatrnościowemu zbiegowi okoliczności Ośrodek Migranta został uroczystie poświęcony 12 września 2005 roku przez abp. Sławoja Leszka Głódzia, ówczesnego ordynariusza diecezji warszawsko-praskiej (*Werbistowskie Centrum...*). Patronem ośrodka został pierwszy misjonarz i werbista w Chinach – Józef Freinademetz.

Pierwsi studenci z Chin w Polsce

Ojciec Malek oprócz pracy naukowej angażował się w różne praktyczne projekty dla Kościoła w Chinach. Misjonarze z Europy nie mogli wyjeżdżać do Chin kontynentalnych, ale polski sinolog w Niemczech pokazywał, że praca misyjna nie ogranicza się tylko do wyjazdu na misje za granicę. Zadaniem China Zentrum, którego pomysłodawcą i pierwszym dyrektorem został o. Malek, było zapraszanie na studia do Europy chińskich księży, seminarzystów i siostry. Wśród studentów zamieszkujących w Domu Misyjnym pw. Św. Arnolda Janssena w Sankt Augustin k. Bonn był wówczas kleryk Józef Tang z diecezji Handan. Ten sam pomysł pracy misyjnej, pod mocnym wpływem o. Malka, przeniósł na polski grunt o. Koszorz, który był zawsze otwarty na nowe rozwiązania i na polu animacji misyjnej w kraju wyprzedzał innych.

Z pomocą o. Malka i kleryka Tanga postanawia zaprosić pierwsze siostry i kleryków na studia do Polski.

W roku 2006 na zaproszenie Ośrodka Migranta Fu Shenfu, którego pierwszym dyrektorem został o. Koszorz, odwiedziły Polskę trzy chińskie siostry ze Zgromadzenia Ducha Świętego Pocieszyciela – z „Kościoła oficjalnego”, uznawanego i kontrolowanego przez władze w Pekinie. W Polsce zapoznawały się z sytuacją życia zakonnego. Ojciec Koszorz był zawsze otwarty na współpracę z ludźmi świeckimi. Tak było i tym razem. Do współpracy w roli tłumaczy zaprosił Bogusława Zakrzewskiego, byłego dyplomata i pracownika Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Chinach w czasach PRL-u oraz Judi Janygę, Tajwankę, która wyszła za mąż za Polaka i od początku lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku mieszkała na Śląsku. Po miesięcznym pobycie w Polsce i powrocie do Chin siostry podjęły decyzję o wysłaniu na naukę do Polski w 2007 roku czterech sióstr: Katarzyny Wu CHS⁷, Franciszki Wang CHS, Jany Zhang CHS oraz Hiacynty Zhang CHS. Dwie pierwsze były posłane na teologię, a pozostałe na naukę w zakresie sztuki sakralnej w Ośrodku Sztuki Dekoracyjnej i Użytkowej w Warszawie prowadzonym przez Stanisława Tworzydło i jego córkę Agatę Strojnowską. Stanisław Tworzydło, podobnie jak B. Zakrzewski, w latach 50. ubiegłego wieku studiował w Chinach. Po odwiedzeniu wielu zgromadzeń w Polsce siostry chińskie wybrały dom misyjny Służebnic Ducha Świętego w Sulejówku na swoją polską siedzibę.

W tym samym roku do Polski na zaproszenie Ośrodka Migranta Fu Shenfu przyjechał kleryk Jan Hou z „Kościoła nieoficjalnego”, a na zaproszenie ówczesnego prowincjała dominikanów o. Popławskiego OP – Piotr Wang z „Kościoła oficjalnego”. Ojciec Malek swoją pomoc kierował do całego Kościoła w Chinach, zarówno „Kościoła oficjalnego”, jak i „nieoficjalnego” – który był niezarejestrowany i niekontrolowany przez komunistyczne władze w Pekinie. Jego troską była praca na rzecz przywrócenia głębszej i bardziej dostrzegalnej jedności w Kościele chińskim. Nawoływał do tego papież Benedykt XVI w liście z 2007 roku skierowanym do Kościoła w Chinach (Benedykt XVI, 2007). Zalecenia te stały się później podstawą działań przyszłego Stowarzyszenia Sinicum, które miało być platformą wymiany doświadczeń i miejscem spotkań ludzi z dwóch frakcji podzielonego Kościoła. Kleryk Jan Hou został przyjęty na studia przez misjonarzy werbistów do seminarium w Pieniężnie, a drugi rozpoczął swoją formację kapłańską u ojców dominikanów. Jan Hou ukończył seminarium i przyjął święcenia

⁷ „CHS” – skrót od: The Congregation of the Consolation of the Holy Spirit.

kapłańskie w 2014 roku w Chinach. Drugi kleryk zrezygnował w trakcie studiów i pozostał w Polsce.

Ojciec Koszorz wspomina, że nie obeszło się bez małych potknięć na początku drogi. Prócz wyżej wspomnianych studentów z Chin do Polski przyjechało przed nimi dwóch innych młodych kandydatów do kapłaństwa, którzy zamieszkali w domu misyjnym w Chłudowie. Brak doświadczenia w organizowaniu pobytu dla cudzoziemców sprawił, że popełniono kilka błędów w przygotowaniu ich kursu językowego, toteż po krótkim czasie wycofali się i wrócili do domu. Ojciec Koszorz wyciągnął z tego bardzo szybko wnioski i był zdeterminowany do pracy nad wytycznymi dla studentów przybywających z Chin na studia do Polski.

Wystawa – młodzież i biuletyn

W 2006 roku o. Koszorz został dyrektorem Centrum Migranta Fu Shenfu. W tym czasie na okres trzech lat do Polski przyjechał z Liberii o. Jacek Gniadek SVD, gdzie przez rok pracował wśród ludności wewnętrznie przesiedlonej do obozów w okolicach Monrowii. W Ośrodku Migranta był to już czwarty werbista. Ojciec Osiecki pomagał Wietnamczykom legalizować ich pobyty w Polsce. Ojciec Khan po kursie języka polskiego zajął się duszpasterstwem katolików wietnamskich. Ojciec Gniadek przejął wiele obowiązków administracyjnych, co pozwoliło o. Koszorzowi poświęcić się sprawom związanym bezpośrednio z Chinami. W roku 2005 o. Malek zorganizował w Polsce wystawę „Chińskie Oblicza Jezusa Chrystusa” (Szyszka, 2014, s. 89). Sympozja połączone z wystawą odbyły się w kilku miastach Polski. Na sympozjum zorganizowanym w Opolu doszło do spotkania o. Malka z ks. Dariuszem Klejnowskim-Różyckim z Uniwersytetu Opolskiego, który zajmował się między innymi teologią chińską. Znalazł się on później w gronie członków założycieli Stowarzyszenia Sinicum.

Ojciec Koszorz dwa razy w roku jeździł do Sankt Augustin k. Bonn i zabierał ze sobą osoby, które chciały się włączyć w dzieło pomocy Kościołowi w Chinach. Na jedno takie spotkanie z o. Malkiem pojechał razem z ks. Czesławem Noworolnikiem – ówczesnym sekretarzem Komisji Misyjnej, B. Zakrzewskim i ks. Romanem Tkaczem SAC – dyrektorem Biura Duszpasterstwa Pielgrzymkowego Księży Pallotyńów. Na spotkaniu podjęli decyzję o wydawaniu polskiej

wersji niemieckiego czasopisma „China Heute”⁸ – kwartalnika o religii i chrześcijaństwie w Chinach z polskim tytułem „Chiny Dzisiaj”. Pomysł ten został później zaaprobowany przez ich przełożonych: bpa Wiktora Skworca – ówczesnego przewodniczącego Komisji Misyjnej KEP oraz dwóch prowincjałów – o. I. Piskorka SVD i ks. Józefa Lasaka SAC. Wydawcą czasopisma zostały trzy podmioty: Zgromadzenie Słowa Bożego, Komisja Misyjna KEP i Stowarzyszenie Apostolstwa Katolickiego. Pierwszy numer kwartalnika ukazał się jeszcze w 2006 roku. Redaktorem naczelnym został o. Malek, w redakcji znaleźli się o. Koszorz i ks. Czesław Wojciechowski, a sekretarzem został Marek Połomski. Z powodu choroby o. Malka w 2011 roku redaktorem naczelnym został o. Piotr Adamek SVD – polski sinolog z Sankt Augustin i s. Weronika Klebba SSps.

Ojciec Koszorz utrzymywał stały kontakt z o. Malkiem i jego chińskimi studentami w Sankt Augustin, którzy zachęcali go, by zaprosił do Polski chińską młodzież, która mogłaby zobaczyć Kościół w Polsce. Pewnego dnia, jak o. Koszorz wspomina, zadzwonił bezpośrednio do Krościenka, gdzie trwała szkoła animatorów Ruchu Światło-Życie. Telefon odebrał ks. Adam Wodarczyk, moderator generalny ruchu. Ojciec Koszorz zapytał go, czy nie przyjąłby w Krościenku na pierwszy stopień oazy kilka osób z Chin. Ksiądz Wodarczyk wyraził zgodę i od tego momentu Chińczycy zaczęli przyjeżdżać do Polski regularnie, a później zaczęły się wyjazdy polskiej młodzieży oazowej do Chin, które dały początek Ruchowi Światło-Życie w Kraju Środka. Dzisiaj ten ruch prowadzą już sami Chińczycy, a s. Wang, która studiowała w Krakowie teologię, organizuje rekolekcje i tłumaczy podręczniki do oazowej formacji. Ksiądz Wodarczyk, który wielokrotnie wyjeżdżał z młodzieżą do Chin w celu wygłoszenia oazowych rekolekcji, został później biskupem pomocniczym diecezji katowickiej i jednym z głównych członków założycieli Stowarzyszenia Sinicum.

Fundacja i stowarzyszenie

W tym samym czasie o. Koszorz nadzorował prace w Ośrodku Migranta. Do współpracy w ośrodku zaprosił siostry Franciszkanek Misjonarki Maryi: s. Alicja Preizner FMM pracowała do 2007 roku, później na jej miejsce została skierowana s. Maria Kwapisiewicz FMM. Prócz lekcji języka polskiego, które były prowadzone przez liczną grupę wolontariuszy,

⁸ „China Heute” – niemiecki kwartalnik katolicki wydawany przez Stowarzyszenie China Zentrum w Sankt Augustin k. Bonn.

praca w ośrodku polegała na pomocy w załatwianiu polskich dokumentów, towarzyszeniu w roli tłumacza w urzędach, szpitalach i szkołach. Pomocą służyli prawnicy i tłumacze w ramach wolontariatu. Ojciec Osiecki poświęcił się całkowicie załatwianiu pobytów tolerowanych dla nielegalnie przebywających na terenie Polski migrantów z Wietnamu i Chin, dla których stworzył dobrze funkcjonujące biuro pomocy w prawnej regulacji ich pobytu w Polsce (Gniadek, 2016, s. 8).

W tym czasie w Polsce schronienie znalazła duża grupa uchodźców z Czeczenii, którzy przebywali w ośrodkach strzeżonych na terenie Warszawy i w Wołominie. Ojciec Gniadek stworzył dla nich projekt integracyjny w ramach programu „Przedszkole dzieci świata”, który był przeprowadzony w kilku przedszkolach dla dzieci czeczeńskich i polskich (Zawadzka, 2008). W 2008 roku Zgromadzenie Słowa Bożego złożyło wniosek o realizację projektu w ramach Europejskiego Funduszu na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich. Wniosek został pomyślnie rozpatrzony, a wykonawcą rocznego projektu „Działania prawno-edukacyjne na rzecz integracji imigrantów z Azji przebywających w Polsce legalnie, wyłączając osoby starające się o ochronę międzynarodową lub posiadające status uchodźcy bądź ochronę uzupełniającą” został Ośrodek Migranta, który ten projekt zrealizował w 2009 roku. Ośrodek Migranta współpracował także z różnymi organizacjami pozarządowymi. Głównym punktem obchodzonego przez Ośrodek Migranta w Warszawie Światowego Dnia Uchodźcy 20 czerwca 2008 roku była sztuka „Pasjans”, która opowiadała o losie uchodźców w Polsce. Została ona przygotowana przez Stowarzyszenie Praktyków Dramy STOP-Klatka w ramach projektu „Artyści bez granic” (Gniadek, 2008, s. 8-9).

Ośrodek rozwijał się i decyzją o. Andrzeja Danilewicza SVD, ówczesnego Prowincjała (2007–2013), dnia 8 października 2008 roku została powołana „Fundacja Ośrodek Migranta Fu Shenfu” (*Werbistowskie Centrum...*); w KRS została ona zarejestrowana dnia 25 listopada 2008 roku. Celem utworzenia fundacji było stworzenie dodatkowych możliwości ubiegania się o środki finansowe oraz otwarcia na podobne podmioty i organizacje zaangażowane w niesienie pomocy migrantom i uchodźcom. W roku 2010 o. Gniadek wrócił na misję do Afryki. Ojciec Koszorz postanowił wycofać się z pracy w Centrum Migranta i poświęcić się całkowicie sprawom chińskim. W roku 2010 nowym dyrektorem został o. Jan Wróblewski SVD, który kontynuował kolejne dzieło założone przez o. Koszorza w Polskiej Prowincji.

We wrześniu 2008 roku o. Koszorz, ks. Noworolnik oraz S. Tworzydło udali się w odwiedziny do Chin w celu poznania lokalnego

Kościół, skąd pochodziły siostry i klerycy studiujący w Polsce. Raz w roku odbywały się spotkania grupy roboczej, z której miało powstać w przyszłości Stowarzyszenie Sinicum. Prace były skoncentrowane na ewaluacji kształcenia i utrzymaniu sióstr i kleryków z Chin oraz na szeroko pojętej animacji na rzecz Kościoła w Chinach. Osobą odpowiedzialną bezpośrednio za pobyt chińskich sióstr w Polsce była s. Aleksandra Huf SSpS. Na zaproszenie Sinicum w 2012 roku przybył do Polski o. Sergio Ticozzi PIME, członek watykańskiej Komisji ds. Kościoła Katolickiego w Chinach i koordynator ds. chińskich seminarzystów i sióstr zakonnych studiujących w Europie. Stowarzyszenie otrzymało od niego wytyczne dotyczące opieki nad studentami z Chin i na tej postawie został opracowany własny regulamin studiów dla studentów z Chin w Polsce.

Siostry z Chin uczyły się języka polskiego w Ośrodku Migranta w ramach lekcji polskiego prowadzonych przez wolontariuszy dla migrantów. Począwszy od roku 2005 corocznie organizowany był w Ośrodku Migranta „Chiński Nowy Rok” (Muzeum Narodowe...)⁹ z mszą świętą i spotkaniem dla przyjaciół nowo powstającego dzieła na rzecz pomocy Kościołowi w Chinach. Siostry J. Zhang i H. Zhang zakończyły naukę sztuki sakralnej w 2010 roku. Powróciły do Chin, a na ich miejsce przyleciały dwie nowe siostry: Maria Yane Guan i Teresa Xiaomin Li, ze Zgromadzenia Świętego Józefa z Yongnian (diec. Handan), które również podjęły naukę sztuki sakralnej i po trzech latach wróciły do Chin.

Grupa robocza miała coraz więcej nowych zadań i potrzebowała nowego narzędzia do ich realizacji. „Chińskie” środowisko, które od 10 lat spotykało się co roku w podwarszawskim Sulejówku, postanowiło powołać do istnienia stowarzyszenie Sinicum im. Michała Boyma SJ. Na spotkaniu założycielskim byli obecni między innymi: Paweł Milewski, polski urzędnik i dyplomata specjalizujący się w regionie Azji i Pacyfiku, członek Sinicum; ks. Tomasz Atlas, ówczesny sekretarz Komisji Misyjnej KEP; ks. Marcin Brzeszczyński z Wydziału Misyjnego Diecezji Warszawsko-Praskiej; ks. Waldemar Cisło, dyrektor Pomocy Kościołowi w Potrzebie; s. Stella Kałas OSU odpowiedzialna za s. Franciszkę Wang w Krakowie; s. Bogumiła Bujak SM odpowiedzialna za s. Katarzynę Wu w Krakowie. Na czele powołanego 28 listopada Stowarzyszenia stanął o. Koszorz oraz, jako wiceprezesi: s. Huf i ks. Klejnowski-Różycki. To on dwa lata wcześniej wysunął

⁹ Chiński Nowy Rok – najważniejsze święto w tradycyjnym kalendarzu chińskim, przypadające między końcem stycznia a początkiem lutego.

pomysł stworzenia struktur, które pomogłyby skonsolidować środowisko osób pracujących dla Kościoła w Chinach, a działających często w rozproszeniu. W uroczystej mszy świętej, sprawowanej w dniu wspomnienia bł. Matki Marii Heleny Stollenwerk SSpS, apostołki Chin i zarazem w dniu powstania Stowarzyszenia, uczestniczyli abp Celestino Migliore, nuncjusz apostolski w Polsce oraz abp Henryk Hoser SAC, ówczesny ordynariusz diecezji warszawsko-praskiej, na terenie której znajdowała się siedziba Stowarzyszenia (*Polacy...*). Sinicum zostało oficjalnie wpisane do Rejestru Stowarzyszeń 25 kwietnia 2012 roku. Ojciec Koszorz miał od tej pory narzędzie, z którego mógł korzystać w celu konsolidacji polskiego środowiska zaangażowanego w szeroko pojętą współpracę na rzecz Kościoła katolickiego w Chinach oraz reprezentowania tego środowiska wobec władz państwowych, religijnych, oświatowych, autorytetów społeczno-kulturalnych, jednostek samorządowych i odpowiednich organizacji międzynarodowych (*Cele Stowarzyszenia...*). Dwa lata później Stowarzyszenie Sinicum uzyskało status Organizacji Pożytku Publicznego.

Działalność Stowarzyszenia

Ojciec Malek nie był na uroczystościach powstania Sinicum w Sulejówku. Wcześniej, w kwietniu 2011 roku, na skutek udaru mózgu został prawostronnie sparaliżowany. Z tego powodu przedstawiciele Sinicum udali się do Sankt Augustin, by wręczyć o. Malkowi dyplom honorowego członka Stowarzyszenia Sinicum. Uroczystość miała miejsce 12 czerwca 2013 roku. Podczas niej o. Koszorz wspomniał, iż o. Malek był *spiritus movens* powstania Sinicum. To właśnie on wskazał na polskiego misjonarza z XVII wieku w Chinach – Michała Boyma SJ, jako na jego patrona. Ojciec Malek w przeszłości angażował się w animację misyjną polskiego Kościoła na rzecz pomocy Kościołowi w Chinach i pod wieloma względami był prekursorem działalności Stowarzyszenia Sinicum. Reprezentując Instytut Monumenta Serica i China Centrum w Sankt Augustin oraz współpracując z ośrodkami uniwersyteckimi, muzeami i zgromadzeniami zakonnymi w Polsce, współorganizował III Europejskie Kolokwium Kościoła Katolickiego w Chinach w Krynicy Morskiej, które odbyło się w dniach od 15 do 18 września 1999 roku. Zorganizował rekolekcje i spotkanie księży, seminarzystów i siostr zakonnych studiujących w Europie w 2002 roku, a potem jeszcze kilka razy dla małych grup chińskich studentów.

Ojciec Koszorz przy każdej okazji podkreślał, że Sinicum powstało jako praktyczna odpowiedź Kościoła polskiego na list Ojca Świętego Benedykta XVI do Kościoła w Chinach, w którym papież ustanowił dzień 24 maja – Święto Matki Boskiej Wspomożycielki Wiernych – Dniem Modlitwy na całym świecie za Kościół w Chinach (od roku 2008). Od samego swojego początku Stowarzyszenie Sinicum organizowało w tym dniu w jednym z warszawskich kościołów Dzień Modlitw za Kościół w Chinach. Po raz pierwszy Stowarzyszenie Sinicum modliło się w tej intencji na Eucharystii sprawowanej w kościele Ojców Franciszkanów w Warszawie, pw. Stygmatów św. Franciszka Serafickiego, a prelekcję po mszy świętej pt. „Kościół w Chinach wczoraj i dziś” wygłosił o. prof. Tomasz Szyszka SVD z UKSW (*Zapraszamy...*).

Stowarzyszenie Sinicum w 2013 roku zorganizowało wystawę „Chińskie oblicza Matki Bożej”, która była prezentowana w kilku miastach Polski. Wystawie towarzyszyły wykłady i spotkania z chińskim malarzem Garego Chu Kar Kui (*Chińskie oblicza...*). W tym samym roku, 30 czerwca, w kościele Misyjnego Seminarium Księży Werbistów w Pieniężnie odbyły się święcenia diakonatu seminarzysty J. Hou z chińskiej prowincji Hebei (*Święcenia diakonatu...*). Od 5 do 25 września gościło w Polsce 20 sióstr zakonnych z Chin, które zostały zaproszone przez Stowarzyszenie Sinicum na seminarium na temat życia konsekrowanego. Dziesięć sióstr pochodziło z „Kościola oficjalnego”, pozostałe z „Kościola nieoficjalnego”. Prócz wykładów z duchowości siostry miały możliwość odwiedzenia różnych żeńskich zgromadzeń zakonnych w celu zapoznania się z ich charyzmatami i apostołatem. Razem z s. Huf, która była koordynatorką tego projektu, siostry odwiedziły m.in. Warszawę, Kraków, Nysę, Częstochowę oraz Opole (*Seminarium dla sióstr...*).

W dniach od 5 do 25 września 2014 roku miało miejsce II Seminarium na temat życia konsekrowanego zorganizowane dla sióstr z Chin. Wzięły w nim udział 22 siostry z dwóch nurtów Kościoła chińskiego. Siostry przyjechały z różnych terenów Chin, by mogły się spotkać na neutralnym gruncie, poznać się i doświadczyć jedności, gdyż pochodziły z lokalnych, diecezjalnych zgromadzeń zakonnych (*Kerner, Gościliśmy siostry...*). Tego typu seminaria i spotkania to jeden z celów Stowarzyszenia zapisanych w jego statutach. Również w tym samym roku s. Wang i s. Katarzyna Wu ukończyły studia magisterskie z teologii na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie. Siostra Wang wróciła do Chin, a siostra Wu podjęła dalsze studia licencjackie z teologii biblijnej.

W dniu 20 kwietnia 2015 roku na Walnym Zgromadzeniu Stowarzyszenia Sinicum s. H. Zhang otrzymała legitymację Związku

Polskich Artystów Plastyków Polska Sztuka Użytkowa. Było to zwieńczenie jej wieloletniej pracy i nauki w Ośrodku Sztuki Dekoracyjnej i Użytkowej. Pierwszy etap nauki s. Zhang ukończyła w 2010 roku i wróciła do Chin, gdzie przez 4 lata prowadziła pracownię plastyczną przy macierzystym Zgromadzeniu w Handan. Drugim etapem był powrót na dodatkowe dwuletnie stypendium do Polski na specjalizację w malarstwie precyzyjnym na porcelanie.

Podczas Walnego Zebrania w Sulejówku wybrano nowe władze Stowarzyszenia. Prezesem Sinicum wybrano ponownie o. Koszorza SVD, a na funkcję wiceprezesów – s. Huf oraz ks. Noworolnika, który od założenia stowarzyszenia był członkiem Zarządu. Sekretarzem stowarzyszenia nadal została s. Klebba, zaś członkami Zarządu zostali ks. Jerzy Limanówka SAC, o. Damian Cichy SVD, o. Wojciech Kluj OMI, o. Zenon Styś OFM oraz Stanisław Tworzydło. Do komisji rewizyjnej wybrani zostali ponownie ks. Wiesław Czaja i Mariola Krystecka, pracująca w redakcji dwumiesięcznika „Misje Dzisiaj”.

W dniach od 10 do 13 września 2015 roku w Konstancinie-Jeziornie pod Warszawą miało miejsce III Europejskie Kolokwium Kościoła Katolickiego w Chinach, którego tematem było „Wyzwania ewangelizacji – Chiny i Europa”. Otwarcia Kolokwium, w którym wzięło udział około 130 osób, dokonał o. Koszorcz, prezes Stowarzyszenia Sinicum, które – wspólnie z China Zentrum – było organizatorem Kolokwium. Wśród prelegentów były osoby z ChRL, Hongkongu i Tajwanu, księża, siostry zakonne i osoby świeckie reprezentujące różne organizacje zajmujące się pomocą Kościołowi w Chinach oraz ok. 50 Chińczyków i Chinek studiujących w różnych krajach Europy.

Na zebraniu dnia 23 maja 2016 roku Zarząd Stowarzyszenia Sinicum wybrał nowego sekretarza, którym został misjonarz werbiści o. Jacek Gniadek – powrócił on do kraju po sześciu latach pracy w Zambii. Wcześniej przez trzy lata pracował on z o. Koszorzem w Ośrodku Migranta. Natomiast s. J. Zhang w 2016 roku wróciła do Polski, by kontynuować naukę sztuki sakralnej (*Dni, których jeszcze nie znamy*).

Dnia 23 maja 2017 roku w Częstochowie odbyło się kolejne walne zebranie Stowarzyszenia Sinicum. O. Jan Konior SJ, członek stowarzyszenia, wygłosił wykład, w którym jubileusz 5-lecia Stowarzyszenia Sinicum nazwał czasem łaski i wdzięczności. Tego samego dnia o godz. 17.30 została odprawiona na Jasnej Górze msza św. pod przewodnictwem Prowincjała Misjonarzy Werbistów o. Eryka Kopy SVD w intencji: „Za Kościół w Chinach”. Podczas wspólnej Eucharystii miał miejsce Akt Oddania stowarzyszenia oraz jego dzieł Matce Bożej.

W dniach od 29 czerwca do 15 lipca 2017 roku odbyło się po raz trzeci seminarium na temat życia konsekrowanego dla 20 siostr z Chin. Wiele wykładów było tłumaczonych przez o. Zbigniewa Wesołowskiego SVD, byłego misjonarza na Tajwanie i redaktora naczelnego Instytutu Monumenta Serica (od 2019 r. także dyrektora). Na zakończenie tego seminarium, podobnie jak na poprzednich, odprawiona została msza św. pod przewodnictwem bp. Jerzego Mazura SVD, ordynariusza diecezji ełckiej, przewodniczącego Komisji Misyjnej. W tym samym roku, 1 października w werbistowskiej parafii św. Jadwigi Śląskiej w Warszawie odbyła się pierwsza msza św. w języku chińskim pod przewodnictwem ks. Jana Shi. W 2015 roku przyjechał on do Polski na studia doktoranckie z misjologii na zaproszenie Stowarzyszenia Sinicum i zamieszkał w parafii pw. Narodzenia Pańskiego w Warszawie (Hounaké, 2018, s. 157).

Dnia 14 maja 2018 roku w Sulejówku k. Warszawy miało miejsce kolejne walne zebranie Stowarzyszenia Sinicum, podczas którego s. J. Zhang otrzymała dyplom ukończenia nauki sztuki użytkowej. Komisja Kwalifikacyjna Związku Polskich Artystów Plastyków Polska Sztuka Użytkowa – Okręg Warszawski przyjęła s. J. Zhang jako członka ZPAP Polska Sztuka Użytkowa i uprawniała ją do posługiwania się tytułem artysty plastyka. Podczas tego samego zebrania o. Koszorz przedstawił sprawozdanie merytoryczne za rok 2017. W drugiej części spotkania przeprowadzono wybory do nowego Zarządu Sinicum. Nowym prezesem został wybrany o. J. Gniadek, były misjonarz w Afryce i dyrektor Werbistowskiego Centrum Migranta Fu Shenfu. Na stanowisko wiceprzewodniczących ponownie wybrani zostali ks. Noworolnik i s. A. Huf. Ojciec A. Koszorz został honorowym Prezesem Sinicum.

Zakończenie

Ojciec Antoni Koszorz SVD, który w roku 2018 obchodził 60-lecie święceń kapłańskich, był prekursorem animacji misyjnej w Polsce, tworząc „od zera”, w ciężkich czasach PRL-u podstawy dzisiejszej działalności Papieskich Dzieł Misyjnych. Podczas uroczystej mszy św., którą sprawował abp Henryk Hoser, ówczesny prowincjał o. Eryk Koppa zaznaczył w kazaniu, że dorobek o. Koszorza starczyłby na kilka życiorysów. Wszystkie rozpoczęte przez o. Koszorza dzieła świetnie dzisiaj funkcjonują i służą Kościołowi w Polsce i Zgromadzeniu. Obecnie nie wyobrażamy sobie, że mogłyby nie istnieć, ale w czasach, kiedy o. Koszorz je tworzył, były pionierskie pod każdym względem. To wszystko było

możliwe, ponieważ o. Koszorz nie tylko posiadał niezbędne do tego talenty, ale także „dostrzegał je u innych, pomagając w ich rozwoju poprzez cierpliwą, mrówczą pracę” (60-lecie...).

Jest jeszcze jedna tajemnica tego sukcesu. W rozmowie przez wyjazd do Górnej Grupy o. Koszorz powiedział mi, że poprosił IPN o swoją teczkę osobową. Zawartość teczki pokazuje jednoznacznie, że można było robić wielkie rzeczy bez współpracy z komunistycznym reżimem. Ten etyczny wymiar działalności o. Koszorza dodaje nam wszystkim misyjnego zapału, dowodzi, że w każdych czasach mogą powstawać wielkie dzieła. Dlatego też na zakończenie naszej ostatniej rozmowy przed wyjazdem z Warszawy o. Koszorz mógł spokojnie powiedzieć: „Jako misjonarz, czuję się spełniony” (*Czuję się spełniony...*).

Skróty

APP-SVD	<i>Archiwum Polskiej Prowincji SVD, Pieniężno</i>
Konstytucje	<i>Konstytucje i Dyrektorium Zgromadzenia Słowa Bożego</i>
Nuntius	<i>Nuntius Societatis Verbi Divini</i>

Bibliografia

- 60-lecie święceń kapłańskich o. Antoniego Koszorza SVD [on-line], <https://www.werbisci.pl/index.php/pl/wiadomosci-polska/1632-60-lecie-swiecen-kaplanskich-o-antoniego-koszorza-svd> [dostęp: 20.03.2020].
- Benedykt XVI, 27 maja 2007, *List do biskupów, do kapłanów, do osób konsekrowanych, oraz do wiernych i świeckich Kościoła Katolickiego w Chińskiej Republice Ludowej* [on-line], https://www.vatican.va/content/benedict-xvi/pl/letters/2007/documents/hf_ben-xvi_let_20070527_china.html [dostęp: 20.03.2020].
- Cele Stowarzyszenia Sinicum* [on-line], <https://www.sinicum.pl/index.php/o-nas/cele-stowarzyszenia> [dostęp: 25.03.2020].
- Chińskie oblicza Matki Bożej* [on-line], <https://sinicum.pl/index.php/dzialalnosc/aktualnosc/69-chinskie-oblicza-matki-bozej> [dostęp: 20.03.2020].
- Czuję się spełniony (wywiad)* [on-line], <https://www.sinicum.pl/index.php/dzialalnosc/aktualnosc/199-czujecie-sie-speelniony-wywiad> [dostęp: 14.07.2021].
- Dni, których jeszcze nie znamy* [on-line], <https://www.jacekgniadek.com/dni-ktorych-jeszcze-nie-znamy/> [dostęp: 11.05.2021].

- Gniadek J., 2008, *Pasjans*, „Misjonarz”, nr 10, s. 8-9.
- Gniadek J., 2016, *Każdego dnia z wietnamskimi imigrantami*, „Misjonarz”, nr 11, s. 8.
- Hounaké E., 2018, *Duszpasterstwo migrantów na przykładzie działalności Werbistowskiego Centrum Migranta Fu Shenfu*, „Nurt SVD”, nr 1, s. 151-166.
- Kerner A., *Gościliśmy siostry z Chin* [on-line], <https://opole.gosc.pl/doc/2172701.Goscilismy-siostry-z-Chin> [dostęp: 23.03.2020].
- Konstytucje i Dyrektorium Zgromadzenia Słowa Bożego*, 1985, Pieniężno.
- Kosorz A., 1988, *Na marginesie metod pracy misyjnej w Chinach*, w: Śliwka E. (red.), *Kościół katolicki w Chinach, Przeszłość – terażniejszość – przyszłość*, Pieniężno.
- Kosorz A., *Teczka osobowa*, Archiwum Polskiej Prowincji SVD (APP – SVD), Magazyn II, Pieniężno.
- Labudda A., 2019, *Śp. o. Roman Malek SVD* [on-line], <https://www.werbisci.pl/index.php/pl/polska-prowincja/zmarli-wspolbracia/2359-sp-o-roman-malek-svd> [dostęp: 25.03.2020].
- Mazur J., 2015, *Radość Ewangelii źródłem misyjnego zapatu*, Jedność, Kielce.
- Muzeum Narodowe we Wrocławiu, *Chiński Nowy Rok* [on-line], <https://mnwr.pl/chinski-nowy-rok/> [dostęp: 20.03.2020].
- Nuntius Societatis Verbi Divini*, 2000, vol. 15, no. 2, p. 97.
- Polacy na rzecz Kościoła w Chinach. Powstało Stowarzyszenie Sinicum* [on-line], <https://ekai.pl/polacy-na-rzecz-kosciola-w-chinach-powstalo-stowarzyszenie-sinicum> [dostęp: 25.03.2020].
- Seminarium dla sióstr zakonnych z Chin w Polsce* [on-line], <https://www.sinicum.pl/index.php/dzialalnosc/aktualnosc/82-seminarium-dla-siostr-zakonnych-z-chin-w-polsce> [dostęp: 23.03.2020].
- Szyszka T., 2014, *Chińskie Oblicza Jezusa Chrystusa. Wystawa autorstwa ojca Romana Malka SVD. Inskrypcja steli „nestoriańskiej” z Xi’an*, Nurt SVD, nr 1, s. 87-121.
- Święcenia diakonatu chińskiego seminarzysty* [on-line], <https://www.sinicum.pl/index.php/dzialalnosc/aktualnosc/74-swiecenia-diakonatu-chinskiego-seminarzysty> [dostęp: 23.03.2020].
- Werbistowskie Centrum Migranta Fu Shenfu. Historia Centrum* [on-line], <https://www.migrant.pl/index.php/pl/o-nas/historia-centrum> [dostęp: 18.02.2021].
- Zapraszamy na dzień modlitw za Kościół w Chinach* [on-line], <https://www.sinicum.pl/index.php/dzialalnosc/aktualnosc/81-zapraszamy-na-dzien-modlitw-za-kosciol-w-chinach> [dostęp: 20.03.2020].
- Zawadzka M., 2008, *Byłem uchodźcą, a przyjęliście Mnie...*, Gość Niedzielny, nr 2 [on-line], <https://www.gosc.pl/doc/762313.Bylem-uchodzca-a-przyjeliscie-Mnie> [dostęp: 25.03.2020].